

דף מד:-מה: דינרי זהב לפדיון מעשר שני

מבנה וסיכום

מד. הוזהב. בגמ' שתי גרסאות:

משנתינו - כזקנותיה דרבי - "הזהב קונה את הכסף" = הוזהב נחשב 'פיקא' לגבי הכסף.
 גרסת המשנה בירושלמי - כילדותיה - "הכסף קונה את הזהב" = הוזהב נחשב 'טבָּעָא' לגבי הכסף.

מד: תנן התם (מעשר שני ב, ז): "בית שמאי אומרים: לא יעשה אדם סלעין דינרי זהב. ובית הלל מתירין".

חלקו רבי יוחנן וריש לקיש בביאור המשנה הנ"ל. למחלוקתם שלוש לשונות בגמ', כדלהלן, ולשלוש הלשונות תבנית אחת קבועה:

"רבי יוחנן וריש לקיש,

חד אמר: מחלוקת בסלעים על דינרין, דבית שמאי סברי... ובית הלל סברי...; אבל פירות על דינרין - דברי הכל מחללינן.

וחד אמר: אף בפירות על דינרין מחלוקת."

מיקום בגמ'	נושא מחלוקת בית שמאי ובית הלל	נושא מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש בפירות על דינרין לב"ש
א	מד: תחילת הסוגיה	הגדרת הזהב ביחס לפירות
ב	מה. "לישנא אחרינא"	הגדרת הזהב ביחס לפירות (לצורך היותו 'כסף ראשון')
ג	שם בסוף העמוד "אלא אי איתמר"	חשש שיִשָּׂהה עליותיו בפירות

לגבי לשון א הגמ' (מה:): נשאר ב"קשיא", ואת לשון ב היא דוחה (מה:).

במסגרת הדיון מובאות שתי משניות סמוכות ממסכת מעשר שני (פ"ב), אשר בהן בית הלל מחמירים מחמת החשש להפסד מעשר שני:

משנה ח - "הפורט סלע ממעות מעשר שני" - החלפת פרוטות נחושת של מעשר שני במעות כסף חוץ לירושלים (בית הלל חוששים שייווצר בירושלים ביקוש רב בפרוטות נחושת ומתוך כך תתיקרנה).

משנה ט - "הפורט סלע של מעשר שני בירושלים" (בית הלל חוששים שמא תישארנה בידיו פרוטות נחושת, והן עלולות להתעפש).

[ט"ז בסיון התשס"ט]